

Літовченко В. В., здобувач педагогічного відділення
Науковий керівник – **Берегеля Л.М.**, спеціаліст вищої
кваліфікаційної категорії, викладач-методист
КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж ім. І. С. Нечуя-
Левицького»

ДОЛЯ ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

Тарас Григорович Шевченко – центральна постать українського літературного процесу ХІХ століття. Його творчість мала вирішальне значення у становленні й розвитку нової української літератури, утвердивши в ній загальнолюдські демократичні цінності та піднісши її до рівня передових літератур світу. У своїй поезії Шевченко звернувся до тем, проблем та ідей (соціальних, політичних, філософських, історичних, художніх), які до нього ще не порушувалися в українській літературі або порушувалися надто несміливо й соціально обмежено [1, с.87].

Спадщина Великого Кобзаря надзвичайно широка і багатогранна. Поет, драматург, прозаїк, мислитель, історик, етнограф, географ, фольклорист і художник. Тарас Шевченко відомий у всьому світі як Великий Кобзар, співець життя народного [4].

Жінка посідає визначне місце не тільки в суспільному і політичному житті, але й у літературі. Найбільші митці слова залюбки присвячують цьому питанню багато духової уваги.

Наша Батьківщина має рівно ж такого великого співця – Тараса Шевченка. Українське жіноцтво є улюбленою тематикою багатьох поезій цього велетня. Поет краще за інших спромігся заглибитись у їхню душу. Він по-мистецьки з'ясував жіночі мрії та ідеали й оспівав їхнє щастя та скорботу.

Шевченка можна назвати першим трибуном, що своїм мистецьким Генієм у повній силі став в обороні прав українського жіноцтва. Своєю душею він відчув знуцання над жіночою честю і чистотою і тому з такою силою змалював всю глибіню їхнього трагізму. У своїх творах Поет з великою ніжністю та глибокою любов'ю описує життя жінки. Навіть на нещасних покриток не кидає каменем, але аналізує обставини, що довели їх до того стану. Таких жінок Шевченко представляє, як людей з цінними душами, що впали жертвою соціальних умов і були використані в підступний або насильний спосіб деспотом [1, с.56].

У своїх творах Т. Шевченко втілює Україну в образі саме жінки. Поет усвідомлював, що Бог зможе порятувати те суспільство, яке

духовно зростає. Так зростає, еволюціонує жінка в поемах «Катерина» (1838), «Наймичка» (1845) й «Марія» (1859). Зверніть увагу на слово «еволюціонує», воно означає передусім удосконалення. Поєми написані на різних етапах творчості, тож у них по-різному втілено й жіночі долі: романтично – у поемі «Катерина», реалістично-побутово – у «Наймичці», із символічним узагальненням – у поемі «Марія» [3].

Один з перших жіночих образів у Шевченка – це Катерина з однойменної поеми. Її прообразом була його кохана Оксана Коваленко, з якою доля так і не звела Тараса. Перші героїні Т.Г. Шевченка – нещасні, сплюндровані жінки: Катерина, Оксана, Марина, Ганна. Згадаймо «Причинну», «Тополю», «Лілею» – це все жінки без щастя і долі. Правда, серед них пізніше з'явиться і бунтарка, яка підпалить панський маєток і помститься за свою ганьбу. Але таких було мало. Більшість дівчат Шевченкового часу ставали жертвами поміщицької розпусти, часто накладали на себе руки. Назви його творів «Відьма», «Сова», «Слепая», «Мар'яна-черниця» – не випадкові: саме наймичками, відьмами, совами, сліпими, черницями були жінки в тодішньому суспільстві. Кожна жінка-жертва для поета рідна: «моя се мати і сестра, моя се відьма, щоб ви знали...».

Шевченкові поеми кличуть до помсти тим, хто топтав жіночу честь, гідність і щастя.

Нам особливо імponує образ Ганни із поеми «Наймичка». Її життя заради сина, повністю принесене в жертву, – це материнський подвиг. Лише перед самою смертю вона розкриває синові правду [2, с. 143].

Ще одна із сторінок шевченківських віршів – це удовине горе, коли єдиного сина забирають у солдати.

Великий Кобзар писав і жартівливі поезії (на жаль, їх дуже мало) про веселу життєрадісну українську жінку, наприклад, «Утоптала стежечку».

Шевченкові героїні вміють не тільки терпіти страждання, а й мститися своїм поневолювачам: Оксана, божеволіючи, підпалює палати свого кривдника; Марина вбиває ножем пана, який знівечив її молодість; відьма горить гнівом, ненавистю до розпусника-пана.

Тарас Григорович бачив у жінці передусім духовну красу, обожнював материнство, уславлював вірність і щирість, але не прощає аморальності й жорстокості.

Поема написана незабаром після викупу Т. Шевченка з кріпацтва. На допиті в III відділі поет сказав: «Первое мое стихотворение под названием «Катерина» посвящено Жуковскому, которое возбудило энтузиазм в малороссиянах, и я стал продолжать писать стихи, не оставляя живописи» [4].

Шевченко як письменник прекрасно володів усіма видами літературної творчості. Про жінку говорить він не тільки в поезії, але й у прозі. Його повісті, щоденник і листування відкривають перед нами значно ширші горизонти і доповняють Галерію жіночих сюжетів. Поет своїми вогненними словами проспівав українському жіноцтву могутній похвальний пеан, кистю великого митця змалював найкращі картини.

Тематикою йому послужила жінка-сучасниця. Шевченко передає нам її такою, якою бачили його очі, сприймав ум, серце і душа. Цілість доповнює думками, якою хотів би бачити жінку в сучасному і майбутньому.

Шевченкові національні ідеї ніколи не йшли в розріз із загальнолюдськими і Божими. Більшість жіночих сюжетів може бути перенесена на інтернаціональний ґрунт і в нічому не втратить своєї величі і краси. Постаті героїнь можуть послужити взірцями найкращим митцям слова. Ціла низка Шевченкових думок про жінок може золотоструєм ввійти в загальнолюдську скарбницю духу [3].

Література

1. Тарас Шевченко: Життя і творчість у документах, фотографіях, ілюстраціях: Альбом.— Київ, 1961.
2. Роят А. Ідейно-художній зміст поеми Т. Шевченка «Великий льох»/ А.Роят // Укр. мова та літ-ра в шк. — 1998. — № 9.
3. <https://www.ukrlib.com.ua/tvory/printit.php?tid=10126>.
4. <http://ukrclassic.com.ua/katalog/sh/shevchenko-taras/3340-analiz-katerina-shevchenko>.

Матвієнко С.С., здобувач факультету економіки та менеджменту
Харківський національний університет будівництва та архітектури
Науковий керівник – **Кучеренко О.Ф.**, канд. філол. наук, доцент
**РОЛЬ Т.ШЕВЧЕНКА ТА ЙОГО ТВОРЧОСТІ У ВИХОВАННІ
ПАТРІОТИЗМУ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА**

У зв'язку з сьогоднішніми подіями в Україні питання національно-патріотичного виховання сучасного студентства набуло надзвичайної актуальності та особливого значення.